

Verslag Adviesraad IBD d.d. 10 oktober 2019

1 Leren van Lochem

Burgemeester Van 't Erve (gemeente Lochem) is bij dit overleg van de Adviesraad IBD uitgenodigd om met de Adviesraadleden de lessons learned te delen in relatie tot de hack eerder dit jaar in zijn gemeente. Op de website van [AlertOnline](#) staat een interview met burgemeester Van 't Erve over dit incident.

Op donderdagavond 6 juni werd burgemeester Van 't Erve door zijn CISO gebeld in verband met een mogelijk incident. Gedurende het Pinksterweekend is door een crisisteam (bestaande uit medewerkers van de gemeente Lochem, buurgemeenten en externe partijen) hard gewerkt dit incident op te lossen. De gemeente Lochem heeft door het incident één dag uitval van dienstverlening gehad, wat behoorlijke impact heeft. Een incident als dit kan een gemeente zomaar overkomen en gezien de ketens waarin gemeenten zitten, geeft dit reden tot zorg. We zijn enorm kwetsbaar, hoe gaan wij ons als overheid organiseren? De mediastrategie waarvoor door Lochem gekozen heeft, is heel nuttig geweest: zo is er direct een persbericht uitgegaan, waardoor er begrip was. Het incident is slechts kort in de media geweest.

Ook de IBD en het NCSC zijn ter plaatse geweest. Daarnaast is kort na het incident gezamenlijk operationeel geëvalueerd. De lessons learned zijn gedeeld met andere gemeenten en waar nodig zijn de IBD-procedures aangescherpt. De IBD is lid van het NRN (National Response Network), een orgaan van het NCSC en diverse CERTs (Rijkswaterstaat, SURF, Belastingdienst en Defensie). In overleg tussen het NCSC en de IBD is het NRN in dit specifieke incident niet ingezet. Het NRN is gefocust op mitigerende maatregelen in de response fase (het stoppen van incident en voorkomen van verdere schade). Bij het incident in Lochem was men reeds in de recovery fase (het herstel van de opgelopen schade). Tijdens deze herstelfase waren in Lochem drie buurgemeenten ter plaatse om te assisteren. Geen NRN dus, maar een Gemeentelijk Respons Network (GRN).

Het is van groot belang dat we kijken naar de mogelijkheden om informatieveiligheid in de keten te benadrukken. VNG werkt aan een digitale agenda die naast interne informatieveiligheid bij gemeenten, de ketenverantwoordelijkheden ook aandacht heeft voor cybercrime en cybergevolgschade. Het blijft hoe dan ook van groot belang bestuurlijke awareness te agenderen.

De Adviesraad IBD benadrukt het belang van het oefenen van casuïstiek in de praktijk. Oefenen moet onderdeel zijn van een 'digitale veiligheidsketen'. Dit is ook één van de actielijnen van de agenda digitale veiligheid. De BZK cyber conferentie van 28 oktober a.s. (overheidsbrede oefening) staat in het teken van het 'oefenen'. Daarnaast werkt de VNG aan de ontwikkeling van een dergelijk gemeentelijke cyberoefening en een bestuurlijke game om awareness te vergroten. Uit een enquête van het CIP onder CISO's blijkt dat er nu nog weinig periodiek geoefend wordt.

2 BZK memo vitaal

In 2015 is digitale overheid als vitaal gesteld. In 2017 is na een nieuwe inventarisatie een aantal basisregistraties als vitaal aangewezen. Daarnaast is er een Europese richtlijn vastgesteld die door justitie is doorvertaald naar wetgeving. Tegelijkertijd geldt dat de wet maar beperkte werking heeft. De criteria die het NCTV heeft gesteld voor vitaal zijn streng en opgesplitst in economisch (5 miljard schade) en fysiek (meer dan 10.000 slachtoffers). Er zijn echter processen die je meer dan gemiddeld wilt beveiligen.

Het landelijke deel van BRP is een voorbeeld van een vitaal verklaarde basisregistratie, het gemeentelijk deel wordt niet als vitaal gezien. Binnen gemeenten werkt men met kritische bedrijfsprocessen. Op landelijk niveau gaat het om processen die de nationale veiligheid raken. Daar zie je een verschil qua definitie.

Vanuit het ministerie van BZK wordt toegelicht dat het memo rondom vitale overheid is opgesteld in een tijd die minder digitaal was. We moeten zoeken naar de juiste scope. Wellicht moeten we, de huidige criteria van vitaal aanschouwend, kijken naar een middenvariant en bespreken hoe we vitaal passend kunnen krijgen. Daarnaast is het denkkader geënt op beschikbaarheid, maar het gaat ook om integriteit en vertrouwelijkheid van gegevens. Hierover is gesproken met gemeentelijke CISO's en ook zij geven dit duidelijk aan.

Een aantal gemeenten heeft heel belangrijke objecten in beheer heeft. Grote waterwerken zijn vitaal verklaard, maar er zijn ook andere objecten die een stad kunnen platleggen: denk hierbij aan tunnels, rioolzuivering. De Adviesraad wil in dit kader de komende tijd benutten om onderzoek te doen naar het onderwerp procesautomatisering.

3 Agenda Digitale Veiligheid

In de Agenda Digitale Veiligheid wordt een aantal actielijnen benoemd, waaronder: werk samen met je ketenpartners, betrek ze bij incidenten, oefen met digitale crisissen, kijk goed naar bevoegdheden en verantwoordelijkheden, zorg dat je je voorbereid, dat je digitaal fit bent, zorg dat de IBD zich verder ontwikkeld als expertise- en kenniscentrum, zorg voor versterking van samenwerking tussen college en de raad en blijf werken aan harmonisering,

In de Nationale Cyberagenda wordt het gemeentelijk deel onderbelicht, deze notitie zou hierop kunnen aansluiten.

De agenda Digitale Weerbaarheid wordt op 31 oktober a.s. in een gecombineerd commissieoverleg gepresenteerd en het onderwerp wordt opnieuw geagendeerd in het eerstvolgende overleg van de Adviesraad IBD op vrijdag 22 november a.s. in Almere.